

תקנון ל 58.52

מיטרת ועדת הכנסה ביום שלישי, י"ד
כסלו-תש"ב (58.52) בהתאם 3.50

נ ו כ ה ו :

- ד. בר-רב-האי - היו"ר
- י. אורי
- ב. אדניה
- ע. איכילוב
- י. בן-צבי
- ז. בר-יהודה
- ז'. סברסקי
- י. כסה
- ק. כהנא
- ס. לורנץ
- ע. מימון
- מ. נורוק
- א. רזיאל-נאור
- א. טרופ
- ר. צברי
- ח. רובין
- א. רימלט
- כ. רוזן

מוזמנים:

- י. קרן-צבי - מטעם משרד המשפטים
- מ. רוזני - מזכיר הכנסת
- א. צידון - סגן מזכיר הכנסת

ח ס ר ו :

- מ. אונא
- סיעת אלדין אלווער
- ס. גרידי
- מ. וילנר
- צאלה חסן ח'ניפט
- י. שפירא

סדר-היום: א. דו"ח ועדת המשנה לסדר-הבית בעניין בניין הכנסת -

- העמדה בסדר-היום.
- ב. הצעה להגדלת השלומי אש"ל לחברי הכנסת.
- ג. ביטול חובת הרישום של חברי הכנסת.
- ד. המסך הדיון בתלונת יו"ר הכנסת על התנהגותם של חברי הכנסת ת. טובי זמ. וילנר.
- ה. תלונת חבר הכנסת וילנר על ההוראה של סגן יו"ר הכנסת ז. שפר למחוק מלה בפרוטוקול.

א. דו"ח ועדת המשנה לסדרי-הבית בעניין בניין הכנסת:

א. רימלט: במסגרת ועדת הבית ברצוני להעמיד לדיון את ענייני הבניין. הזכרתי שהדיון יתקיים בנוכחות נ"כ הנציגות ושדבר יעמוד כסעיף ראשון בישיבה הבאה.

ה ו ח ל ט

להעמיד בסדר-יומה של הוועדה דו"ח של ועדת-המשנה לסדרי-הבית בעניין בניין הכנסת. הדיון בשאלת יתקיים בנוכחותו של יושב-ראש הכנסת או אחד הסגנים.

ב. הצעה להגדלת השלומי אש"ל לחברי הכנסת:

י. ברי-יהודה: כמה מחברי הכנסת פנו אלי בבקשה לעורר שאלה זו, עקב העובדה שהמחירים בבתי-המלון עלו בהרבה. אינני מפיץ לדון עתה לגופם של הדברים, אלא להעביר את השאלה לוועדת המשנה לענייני שכר, על מנת שהיא תביא לנו, לישיבה הבאה, הצעות בעניין זה.

ה ו ח ל ט

להטיל על ועדת-המשנה לענייני שכר חברי הכנסת להביא הצעה בעניין הגדלת השלומי אש"ל לחברי הכנסת.

ג. ביטול חובת הרישום של חברי הכנסת:

א. רזיאל-נאור: אני הצעתי לדון מחדש בשאלת החובה שהוטלה על חברי הכנסת לרשום עצמם בהכנסת לאולם הכנסת. אני מבקשת לדון בהצעה זו היום.

זו"ר ד. בר-רב-האני: סעיף זה, המטיל חובה על חברי הכנסת לרשום עצמם, נשאר כחלק של החלטה אחרת שנדחתה, ואין שום טעם לחלק זה בלי החלק השני. הדעה הכללית היא שיש לבטל חובת רישום זו.

ה ו ח ל ט

להודיע בחוזר לחברי הכנסת כי תקנת משנה 24(ג) בתקנון הכנסת מהבטלה.

ד. המסך הדיון בתלונת יו"ר הכנסת על התנהגות חבר הכנסת ת. טובי בישיבת הכנסת ביום 2.7.52:

י. ברי-יהודה: חושבני שהדיון המתקיים כאן הוא על כמה דברים יחד, והוא נוגע גם להוראת יושב-ראש הכנסת ולסיבה שהיא ניתנה. ועלי לומר כאן שאני מלא תמיהה. גם בכנסת הראשונה וגם בכנסת השניה הייתי צריך להופיע כמה וכמה פעמים בעניינים שלגופם הייתי מנוגד באופן המוחלט ביותר, אך תמיד הבדלתי בין תוכן הדברים - שלהם אינני מסכים - לבין הדברים המחייבים אותנו כמוסד ואת יושב-ראש הכנסת פי כמה. אני חושב, שאם הייתה התנהגות פרועה, מלאה השמצות ועלבונות, שיושב-ראש הכנסת היה צריך להעיר עליה - ואני הן לפי הפרוטוקול, כי לא הייתי בישיבה -

היחה זו...

הלוונה על התנהגות ת. טובי

ר. בר-יהודה:

הרי היתה זו התנהגותו והיו אלה דבריו של ראש הממשלה - ושוב איני מדבר על תוכן הדברים, אלא על צורתם. התנהגותו הייתה פרועה לשימשה והיושב-ראש לא העיז להעיר לו על-כך. היושב-ראש חייב להעיר לאיש תופס עמדה יותר חשובה, על מנת שתהיה לו רשות מוסרית להעיר לאיש שאינו תופס שום עמדה רשמית בכנסת או במדינה. היושב-ראש העיז דוקא במקום אחר. בכלל, יש לדעתי מצלנו דברים שיש בהם משוקאיפה ואיפה. בזמנו פניתי בשאלתה בקשר עם הוצאות ראש הממשלה - ואני מניח שכל מי שמכיר את ראש הממשלה ואותי לא יפקפק כלל שאין כאן אפילו רמז של ניצול לרעה של המדינה - אך אני דבחתם על-כללים שצריכים להקבע במדינה: דברים המותרים לגבי ראש הממשלה, על-אחת-כמה-וכמה שהם מותרים לגבי כל פקידון קטן, והשן שבקטנים, כי תמיד יש להתחיל מאלה העומדים בראש המדינה ורק אז יש זכות מוסרית לתבוע מהקונים.

עלי לומר שבכנסת זו יש מספר טיעות ומספר אנשים, שאני רואה את עמדתם ודעותיהם כהורסים את המדינה, אך יחד עם זאת יש להם זכויות מלאות בכנסת, בדיוק כמו לי, והם רשאים להביע את דעותיהם מעל במת הכנסת, במידה שווה עם ראש הממשלה ובמידה שווה אתי, כי לגבי עצמי אני "מיוחס". אני מצטער מאד שהיושב-ראש, במקרה זה, לא עמד על הגובה, והיתה כאן התנהגות של איפה ואיפה. - דבר שבדרך כלל, במקרה של יושב-ראש הכנסת י. שפרינצק, קורה לעתים רחוקות. אני יודע שברוב המקרים הוא יודע להבדיל בין יחסו האישי לעניין ולאיש ובין יחסו למילוי הפקידו, ועל-כן עוד יותר מעזיב הדבר כאשר לעתים הוא נכשל. במקרה זה, - הוא נכשל, ואם הוא נכשל, אינני מוכן להציע להאשים את חבר הכנסת, ויהיה זה אפילו תופיק טובי. - ואיני צריך להסביר שיק לי יחס שלישי לאיש הזה ולמפלגה הזו ב-90% מהופעותיו בכנסת. אין לנו רשות לבוא ולהעניש את חבר הכנסת תופיק טובי לאחר שהוצא מגדרו על-ידי התנהגותו של היושב-ראש.

אינני מציע הצעה פורמלית לקבל החלטה על התנהגותו הבלתי-נכונה של יושב-ראש הכנסת, אך אני מביע צער, שצעד בלתי-נכון של היושב-ראש גרם להתנהגותו זו של תופיק טובי.

מכיון שדיון מסוג זה מתקיים אצלנו בפעם הראשונה ויש לעניין זה קשר מסויים עם התנהגותו של היושב-ראש, אני מציע לא לקבל כל החלטות, אלא להסתפק בבירור שבו ישתתפו כולם, מתוך הנחה שגם תופיק טובי וגם היושב-ראש יסיקו מתוכו את המסקנות המתאימות.

ברצוני להוסיף עוד כמה מלים: יש לנו מספר מועט של ערבים בכנסת - זוהי תוצאה של העובדה שהם מיעוט במדינה - והייתי רוצה שכל אחד מחברי הכנסת יזכור שלפני זמן לא רב היו גם היהודים, כיהודים, מיעוט בפרלמנטים אחרים (גם כיום יושבים יהודים בפרלמנטים אבל לא כיהודים) ולא פעם טענו שהיחס לדבריהם של ב"כ המיעוט היהודי בא לא כתוצאה מן היחס לעניין, אלא משום שהם יהודים, וקראנו לזה אנטישמיות. אני מניח שלמיעוט הערבי כאן יש בדיוק אותה רגישות שלנו היתה במקומות אחרים, יש להם "קומפלקס גלותי" ועלינו להבין זאת. אם כי דבר זה אינו ניתן להכללה בתקנון, אל לנו לשכוח אותו.

א. רוזאל-נאור:

חברי הוועדה זוכרים בודאי סיפור קלאסי מן הספרות הרוסית, שבו מתואר כיצד פרצה מלחמה די חריפה בין שתי משפחות אצילים, משום שלא היה ברור מי היה הראשון שאמר "א". תרשו לי להביא לכם משל זה עד כמה חשוב לדעת מי היה הראשון שהתחיל, ולדאבנני הרב וצערי הגדול, אין זו הפעם הראשונה שהסון הבלתי מתאים והמלים הגרועות באות דוקא מפיו של ראש הממשלה. אם תדפדפו בסטנוגרמות של הכנסת הראשונה והשניה, תורבתו שאמנם כן הוא, וההיסטוריון של הדורות הבאים בודאי יסיק מסקנה מסוימת בנוגע ליחסים וטונים בכנסת.

זה היה מקרה שיפוטי. אינני צריכה למסור הצהרות והודעות מה יחסי למפלגה הקומוניסטית או אנשיה; אפסי גם חושבת שהמספט האחרון שאמנ י. בר-יהודה, בנוגע לקומפלקס הערבי, במיוחד כאשר המדובר

תלוכה על התנהגות ת. טובי

א. רזיאל-נאור:

הוא בתומיק טובי, שהוא נציג האגודת הקצרים המופשטת, אינו שייך לעניין. ברור לי שזו אינה הפעם הראשונה שיושב-ראש הישיבה אינו מחזיק את ההגה ביד. היה מקרה שאחד משרי הממשלה בתבטא בצורה בלתי-מתאימה, ובלתי-נכונה ואחרי הרישתי הצנועה חזר בו מן המשפט שאמר. מותר ליושב-ראש להעניק לחבר כנסת - אם היושב-ראש יזכור שגם השרים הם חברי כנסת, ועל-ידי ימנעו, בדרך כלל, דברים מיותרים. ובאותה פעם אומללה, שעליה אנו דנים, לא זכר זאת היושב-ראש ולא העיר לראש-הממשלה ונתן לו להכנס למערבולת ולהגדיל אותה. מובן מאלין שהדברים שחבה הכנסת טובי אמר, לא היו בסדר, אך גם הדברים שנאמרו לו, לא היו בסדר.

מכיון שאני מייחסת חשיבות להתחלה, אינני רואה מה יש לעשות עכשו, מלבד להביע צער על העניין הזה. יחד עם זאת יש להסיק מסקנות בנוגע לנוהג בבית, שהיושב-ראש והסגנים יעמדו על הסדר בתקיפות ביהם לכל חברי הבית, הן אם חברי האגודת הקצרים והן אם הם שרי הממשלה, וביחס לראש הממשלה צריך אולי להחמיר עוד יותר, כי הוא צריך לשמש דוגמא.

ב. אזניה:

אני רוצה לחזור לעניין כפי שהובא אלינו על-ידי יו"ר הכנסת. יו"ר הכנסת סיפר לנו שדובר על-כך לפני הישיבה שעל עניין ערה לא ידברו, אלא ידברו על שני עניינים הקשורים בשני כפרים אחרים. וכאשר תופיק טובי בדבריו סטה מזה, הוא אמר לו "אל תדבר על דבר שאינו עומד בסדר-היום. ברגע זה עוד לא היה שום דבר אחר, פרט לעניין זה שחבר הכנסת תופיק טובי נדרש על-ידי היושב-ראש להשאר בתחומי הנושא. ומכיון שהוא דיבר ערבית, התגובה של היושב-ראש לא יכלה להיות על שום דבר אחר, אלא על עניין זה שטמו ערה, ולא היה כאן מקרה של איפה ואיפה. לאחר ששמעתי את דברי י. בר-יהודה, עוד לא הבינתי מה היה לא נכון בהתנהגותו של היושב-ראש במקרה זה - ובמקרה זה קרה רק דבר אחד והוא: שנואם לא דיבר על אותו עניין שעמד לסדר-היום ושהוחלט עליו שלא יעמוד לסדר-היום. הוא אמר לו להפסיק והוא לא הפסיק. זאת הטענה של אי-ציות ליושב-ראש. איני יכול, בשום פנים ואופן, לסטות מהראיה הפשוטה של התפתחות העניינים ובשבילי עומד לרגע לדיון רק הסעיף הזה של תלונת היושב-ראש ואני מייחס את דברי לשאלה זו בלבד, ואני שוב אומר שאין כאן שום איפה ואיפה.

לי יש בעניין זה עוד שאלה, שהייתי רוצה לשמוע עליה פעם חשובה ברורה. נניח לרגע שבר-יהודה צודק, ויו"ר הכנסת במקרה זה נהג שלא כהלכה, - אני רוצה שוועדת הכנסת תקבע את דעתה, אם יו"ר הכנסת אינו נוהג כהלכה, מותר להמרות את פיו במליאת הכנסת או לא? (י. בר-יהודה: לא. אך טבעי כאשר חבר יוצא מגדרו). אני רוצה שבעניין זה של תגובה טבעית או לא טבעית לא נדבר בקלות ונדע שאם הטענה על היו"ר נוגעת בדבר, הרי זה הורס את קיומה של המליאה.

אני מבקש, אם כן, שאנחנו לא נעבור על המקרה הזה בקלות משתי בחינות: לא מהבחינה של התנהגות היושב-ראש ולא מהבחינה של תגובתו של חבר הכנסת תופיק טובי. כשם שאני טוען שיו"ר הכנסת נהג כדין, כך נהג חבר הכנסת תופיק טובי שלא כדין. ואני מציע להוציאו משתי ישיבות הכנסת.

ג. איכילוב:

מזלו של דיון זה, או אפשרות הצלחתו מותנים בנכונות כולנו להשתחרר מהשליחות המפלגתית ולראות עצמנו כתכרי כנסת, אשר ללא הבדל מפלגה, מוטלת עליהם האחריות לדאוג לכבוד הבית, לסדר הטוב ולהתנהגות מתאימה של כולנו. במידה שנוכל לדון בצורה כזו, נועיל לעבודת הבית, שאנו מקנים שימי חייהם יהיו ארוכים.

אני מתקשה קצת בתחילת דברי. חבר הכנסת אזניה צודק אולי מבחינה פורמלית שהשאלה האומדת בפנינו היא תלונתו של היו"ר,

ואין להפסיק...
205

תלונה על התנהגות ת. טובי

ע. איכילוב:

ואין

לכרוך אותה בשאלות אחרות, אך אני אביע את דעתי ביחס לכל השאלות והתלונות שהוצגו בפנינו, הן על-ידי יו"ר הכנסת והן על-ידי סיעת מק"י.

חבר הכנסת ת. טובי לא פעל בהתאם לסדרים שנקבעו בכנסת. אני זוכר שיו"ר הכנסת שלנו, י. שפרינצק, הזכיר לנו שבתחילת הישיבה הוא הודיע שהבעיה עומדת לבירור בוועדת החוץ והבטחון ושכעבור שבועיים תימסר הודעה על-כך ומשום-כך הוא מבקש לא לדבר על עניין זה. אם תופיק טובי שמע את הודעתו זו של יו"ר הכנסת ובכל זאת דיבר על הנושא, הרי הפר את הסדר פי כמה. דברים אלה הם מחוץ לכל ויכוח. אך אם איני מדבר עוד על כל יתר הדברים, ברצוני לשאול את יו"ר הכנסת י. שפרינצק ואת חבר הכנסת אזניה: קרה דבר עוד יותר חמור בכנסת. היו הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת פורדר ואויאב ונתקיים בהן דיון. לאחר שענה שר החקלאות בקשו שני חברי כנסת, ששון ולנוז, רשות הדיבור להודעות אישיות (הדיון על הקצמת כמות של שעורים). חבר הכנסת ששון, שפתו אינה נאמנה לו והוא נכשל, ואין זו הפעם הראשונה שחוסר ידיעתו את השפה העברית מפשיל אותו. אחריו עלה על הבמה חבר הכנסת קדיש לוז; הוא לא השתתף בדיון, באותה שאלה באותו יום, הוא אינו חבר הממשלה והוא גם אינו ראש הקואליציה - הוא קם על-מנת למסור הודעה אישית והתחיל מוסר מה עשה הסקטור השיתופי למען המדינה ומה פעל למענה הסקטור הפרטי, מה נתנו אלה ומה נתנו אלה. רק כאשר התחלנו להפריע לו ולשאול מדוע הצביע נגד דיון בשעה שהוא עצמו נכנס לדיון, העיר לו על-כך היושב-ראש. תוכלו להוכיח בדברים אלה מתוך הסטנוגרמה. תרשו לי לומר לכם, שמבחינת הפרת הסדר בבית, הוא עשה דבר הרבה יותר חמור ממה שעשה טובי. ועלי גם להוסיף: לולא הסולידאריות של האחריות הלאומית, הייתי גם אני, מעל במת הכנסת אומר דברים חריפים מאד ביחס לדברים הנעשים בשטח הערבי, והייתי אפילו מתפרץ. ועם כל גישתי השלישית לת. טובי, אני יכול להבין שהוא התפרץ בעניין זה. מדוע זה אין באים ומאשימים את קדיש לוז, שהוא כאילו לעג לכולנו; יכול להיות סדר, יכולה להיות הצבעה, אך אם אני, קדיש לוז, רוצה לדבר, אני יכול לעשות כן בכל שעה שארצה. רק לאחר שאמר את מרבית דבריו העיר לו היושב-ראש במידה שהיו מקרים יותר חמורים בכנסת ולא הגבתם עליהם, אין זה נכון להביא לדיון דוקא את המקרה הפחות חמור.

זה שנים שאני מכבד את יו"ר הכנסת י. שפרינצק כבוד מלא ואינני קובל עליו ואיני רוצה לקבול עליו. אך בעניין זה היה צריך לפנות לוועדת הכנסת ולהביא בפניה כמה וכמה דוגמאות של הפרת סדר, ולבקש את עזרתה בהשלטת הסדר. אך אין זה צודק ואף מופרז הדא להביא לידי דוקא את שופיק טובי, שאף-על-פי שנהג לא נכון, לא היה זה המקרה החמור ביותר.

אשר לחלק השני של דברי: כלא אחד מאתנו רוצה עצמו חייב בכבודו של ראש הממשלה, גם אם הוא מתנגד לו באופן חריף וגם אם הוא חושב שהשרות שלו למדינה הוא שרות מאד מפוקפק מבחינת יעילות; אך הוא ראש הממשלה של מדינתנו ויש להתייחס אליו בכבוד הראוי. אך יש מרחק רב מכאן ועד להשלמה עם הפרת סדר, שבירת כל גבול ונסילת רשות לומר דברים ככל העולה על רוחו. אינני רוצה לחזור על דבריו של י. ברויהודה - הוא צדק ואנו לא נוכל, גם אם נרצה, לקבל החלטות נזיפה נגד חבר הכנסת תופיק טובי מפני שנהג כך, ומחר נגד עזרא איכילוב מפני שנהג אחרת, ומחרתיים נגד חבר כנסת שלישי. אין לזה כל ערך מוסרי, ולא יהיה בזה כל צעד קדימה להשלטת הסדר בכנסת, אם לא נראה בכך סדר מחייב את כולנו, את ראש הממשלה ואת הממשלה כולה. ואין זה המקרה הראשון - אינני רוצה לחזור כאן ולהזכיר מקרים אחרים - ומשום כך אין אנו יכולים לדון בנושא זה מבלי להביא לידי ביטוי מיוחד את הבושה, העלבון, הצער וגם הכעס שיש לנו על התנהגותו בצורת דבריו ותכנם של דברי ראש הממשלה במקרים רבים. אין אנו רשאים להבדיל בנידון זה בין חבר כנסת אחד למשנהו, בין שופיק טובי כאשר הוא מעליב ובין ראש הממשלה כאשר הוא עושה זאת.

בסיומם הבירור הזה עומדות בפנינו שתי אפשרויות: אחת - לבקש שתתקיים שיחה בין היושב-ראש שלנו ויו"ר הכנסת שיסיק מסקנות מבירור זה. אם הרוב בוועדה יעמוד על קבלת החלטות, נציע להודיע לחבר הכנסת ת. טובי שלא נהג כסדר ולנזוף בו בפעם הראשונה, יחד עם הודעה שבאם ישנה מקרה כזה לא יסתפקו בנזיפה אלא יהמירו בעונש. אך יחד עם זאת נציע לקבל החלטה - ואני מסכים שהחלטה זו לא התפרסם בעתונות, המסילה על יו"ר הכנסת להפגש עם ראש הממשלה ולמסור לו את דעת ועדת הכנסת על התנהגותו במקרים רבים ובמקרה זה ולבקש ממנו להקפיד על התנהגותו להבא. אחרת - לא יהיה צורך להודיע על החלטתנו.

ג. אורי:

אני משתומם על אופן הכללת הדברים. ייתכן שיש לקרוא את ראש הממשלה לסדר - אם כך, יש לכם הלונה נגדו - הביאה לכאן. אנו דנים כאן על עניין מסוים ואינני מוכן כעת לדבר על התנהגותו של לוז, אם כי גם במקרה זה ראיתי את אי-שביעות רצונו של היושב-ראש ושמתתי את דפיקות פטישו. אנו מצוים לחנך את עצמנו, ואין זה מקרה שכאשר אני פותח את דברי בכנסת אני אומר "ברשות היושב-ראש", כי לדעתי אנו חייבים להכניע עצמנו בפני היושב-ראש וגם אם הערתו אינה צודקת, עלינו להשמע לו. אני גם יודע שאצלנו - ואיני מגלה סודות מן החדר - טוענים שהיושב-ראש הוא ותלן גדול מדי לטובת האופוזיציה. ובמקרה זה כאשר היושב-ראש אמר לטובי "רד", הוא היה חייב לרדת מעל הבמה; הוא יכול אחר-כך לתבוע אותו לכל מיני בירורים, אך בשעת הישיבה עליו להשמע להוראותיו.

אין לעבור על ענין זה בשתיקה. לא חשוב מה הוא העונש, יהיה זה עונש או תהיה/נזיפה, אך בשתיקה אין להסתפק כאן.

ח. רובין:

אני לא השתתפתי באותה ישיבה ועל-כן אסתמך בדברי על הפרוטוקול של הישיבה. ואני מצטט: "בכל שבוע פותחת ממשלת בן-גוריון דף של פרובוקציה גזענית ודיכוי לאומי... (במקום זה באו הנקודות ואני מתאר לי שכאן הוזכר ענין כפר ארה, שלא תורגם) לכן אבקש מהכנסת להסכים לדון במעשי התקפה אלה החוזרים ונשנים כלפי האזרחים הערביים בישראל מצד כוחות הצבא ותומכי הממשלה, למען תוכל הכנסת לעמוד כיתר פורטרוט על המעשים שהממשלה הזאת מבצעת ושאותם מגנה כל אדם ישר. כן אבקש למנות ועדת-חקירה פרלמנטאריה, שתסיק את המסקנות הדרושות לאחר שתעמוד על אמיתותן של העובדות המרות." אלה היו דבריו של ת. טובי. לאחר זה באים הדברים הבאים: "ד. בן-גוריון: ראש הממשלה אין זו הצעה לסדר היום! אתה משמיץ את הממשלה ואת המדינה. תופיק טובי: אני לא משמיץ! אתה משמיץ את המדינה! ראש הממשלה ד. בן-גוריון: אתה משמיץ את הממשלה ואת המדינה! היו"ר י. שפרינצק: חבר הכנסת תופיק - בבקשה לרדת מעל הבמה תיכף ומי אחז משתמש בכך שחברי-הכנסת אינם יודעים ערבית, כדי לומר דברים שאסור לך לומר אותם וכדי להשמיץ אתה סוכן של שישקלי! אתה סוכן זר! מופתי! תלך למופת! אני מבקש את המתרגם לתרגם תק את חלק הנאום הנוגע בענין הנידון. אני מבקש לתרגם בדיוק מה שאמרתי. לא, אני מבקש לתרגם רק מה שנוגע להצעה. הוא יתרגם את כל הנאום! אף חבר-כנסת אינו זוכה ליחס כזה! עדיין אין צנזורה בכנסת לפחות. אני מבקש לתרגם רק מה שנוגע לפעולות הצבא בכפר ערב-אלשיבל!"

קריאות מספסלי מפא"י:
שלמה לביא:
היו"ר י. שפרינצק:
תופיק טובי:
היו"ר י. שפרינצק:
מאיר וילנר:
היו"ר י. שפרינצק:

אחרי זה ניתנה רשות הדיבור לראש הממשלה והוא אמר, בין היתר: "... עוד לא היה ניצול מחפיר של הזכות הכרוכה בחובה... " הוא מספר עלילות שפלות המעוררות רק שאט נפש, ושוב החלו קריאות ביניים.

קראתי את כל הדברים האלה, כדי שלא יאמרו שאני מסתיר כמה מהם. אך, לדעתי יש חשיבות רק לאותו חלק עד אשר התערב ראש הממשלה וטען שאין זו הצעה לסדר-היום, כי רק לאחר זאת התערב יו"ר הכנסת והעיר את הערתו. אין זה מתפקידו של ראש הממשלה להעיר אם מדברים לעניין. אילן הייתי אני יושב-ראש הייתי מעיר לחבר הכנסת ת. טובי לאחר שאמר את המלים "פרובוקציה גזענית". (י. כסה: דברים אלה נאמרו בערבית והיושב-ראש לא הבין אותן). (היו"ר ד. בר-רב-האי: ראש הממשלה הבין את הדברים ויושב-ראש הכנסת לא הבינם!). אם כך הוא הדבר, הריהו חמור פי כמה, כי יוצא מדברים אלה, שמספיק רק אם ראש הממשלה מתערב, וכבר מעיר היושב-ראש, גם אם אין הוא מבין את הדברים. לפי הפרוטוקול יוצא שהיושב-ראש הגיב רק לאחר התערבותו של ראש הממשלה, והתערבות זו לא באה כאשר קיבל רשות הדיבור - לפי הפרוטוקול נראה שזו

ח. רובין:

היתה קריאת ביניים. - ורק לאחר קריאת ביניים זו דרש ממנו היושב-ראש לרדת מעל הבמה. (פ. רוזן: היושב-ראש התערב לאחר ששמע את המלה "ערה").
 אחריו ענין ערה, המופיע בפרוטוקול בקווים (זה, על כל פנים, המקום שבו הוזכר, כפי שאני מתאר לי) והיושב-ראש התערב רק לאחר הערת ראש הממשלה. בדבריהם של טובי ווילנר איני מוצא כל ביטויים מעליבים, אלא רק "הוא כן יתרגם" "הוא יתרגם את כל מה שאמרת". ורק לאחר זאת באה שורה של דברים, שעליהם אין דנים עכשו, ושיכולים לשמש גורם מיקל על ת. טובי.

אני מצטרף להצעת י. בר-יהודה ואינני מציע לנקוט באמצעים משמתיים נגד אף אחד.

פ. רוזן:

נדמה לי שיושב-ראש הכנסת מנהל את ישיבות הכנסת בתבונה גדולה, בעיקר במצבים מתוחים, ואין הוא נוהג תמיד בהתאם לתקנון - לפעמים הוא נוהג לפי השכל. מעניין זה יצאנו בשלום, לפי דעתי, ולא היה צריך לעורר את כל השאלה הזו. לא יכול להיות כל ספק שיש לציית להוראות היושב-ראש, וכבר הונחו על שולחן הכנסת הוראות, שניסחנו אחרי התקרית של בגין. הוראות אלו מתחילות במלים "חבר כנסת חייב בזמן הישיבות ליושב-ראש" - בין אם הוראת היושב-ראש היתה מוצדקת ונבונה, ובין אם לא היתה מוצדקת. על זה עומד כל המסטר הפרלמנטארי - קודם כל יש לציית.

אם מביאים עניין זה לוועדת הכנסת, הריהו הופך לעניין של חוקיות ושל תקנון. וברצוני להעיר כאן - והייתי מעדיף לעשות את זה בנוכחות יושב-ראש הכנסת - שמוטב היה תמיד לנהוג בהתאם לתקנון, ולא רק לדפוק בפטיש, ובעיקר כאשר היושב-ראש בעצמו מדבר ואז אין שומעים את דבריו, בגלל דפיקות הפטיש. לפי אותו תקנון אין אתה יכול לשלול את רשות הדיבור מחבר כנסת, אלא לאחר שהתרית בו שלוש פעמים, לאחר שקראת אותו שלוש פעמים לסדר. (י. בר-יהודה: יש גם להסביר מדוע!). לא! כל אחד מאתנו רשאי להשמיץ את המדינה ואת הצבא שלוש פעמים, ורק לאחר שנקרא שלוש פעמים לסדר, חייב היושב-ראש לשלול ממנו את רשות הדיבור. כל יושב-ראש הישיבות אינם משתמשים במכשיר פרלמנטארי זה.

במקרה זה היו שני דברים: ראשית, השתמש טובי במלה "פרובוקציה גזענית", ושנית, הוא לא דיבר לעניין. לפי התקנון צריך היה לומר לו קודם, שעליו לדבר לעניין, לאחר זאת היה צריך לקרוא אותו לסדר שלוש פעמים, ורק כתום כל אלה אפשר לשלול ממנו את רשות הדיבור. וכך, בדרך כלל, אין נוהגים בצצלנו. בשעת-מעשה בכנסת היה טוב באמת אולי שהורידוהו מן הבמה, אך כאשר מביאים את העניין הזה לכאן, הריהו חדש להיות עניין של שכל ישר ונבונות והוא הופך להיות עניין של תקנון.

לפי הפרוטוקול אינני רואה שצריך היה לקרוא לראש הממשלה לסדר, על-כל-פנים כל עוד אמר את המלים - "אתה משמיץ את המדינה ואת הממשלה". אם דבריו שאמר אחר-כך היו בסדר, זו שאלה אחרת. אך זה קרה כבר בסיום הדברים וייתכן שצריך היה לקרוא לסדר גם את ראש הממשלה, אם כי יש להתחשב גם בפרובוקציה הגדולה שקדמה לדבר זה.

אני מצטרף להצעתו של י. בר-יהודה, ומציע, בנסיבות אלה, להסתפק בבירור שנתקיים בוועדה זו.

תלונה על התנהגות ת. טובי

ג. כסה:

חבר הכנסת איכילוב אמר שעלינו להועלות ולדבר על עניין זה לא כשליחי מפלגות, אלא כחברי כנסת; הוא הראה לנו כיצד הוא יכול להתעלות ולדבר רק כחבר כנסת, והוא הגיע עד כדי כך שכרך את טובי ואת קדיש לוז ביחד ושען ששניהם עברו אותה עבירה. אינני בטוח שאני יכול להתעלות ולהשתחרר מתפקידי המפלגתי, אך לאחר השעור שקבלתי מחבר הכנסת איכילוב, אני יכול לומר שאני מסוגל, פחות או יותר, לדון בשאלה זו באופן אובייקטיבי - ואני אומר דברי אלה בזהירות ולא בבטחון גמור כמוהו.

איננו מדברים כאן על התנהגות ראש הממשלה ויושב-ראש הכנסת - אם רוצים לדון בעניין זה, אפשר לעשות זאת לחוד. פה מדברים על תופיק טובי ועל התנהגותו ותו לא.

מה קרה כאן? כל מי שהיה בכנסת זוכר את האווירה שהשתררה בכנסת לאחר שיודעי הערבית תרגמו לחברי הכנסת שאינם יודעים ערבית, את הדברים שאמר תופיק טובי. אפילו חבר הכנסת רובין הסכים שהיה צריך להגיב על המלים "פרובאקציה גזענית". אך בזמן שנאמרו מלים אלו, לא הבין אותם הרוב הגדול שבבית, ורק לאחר שתורגמו פרץ הדבר הזה. חבר הכנסת רובין טען שיושב-ראש הכנסת הגיב רק לאחר התערבותו של ראש הממשלה. אך הוא מתעלם כאן מדבר אחר: באותו רגע תרגמו ליושב-ראש את דברי ת. טובי וכתגובה לכך הוא ביקש ממנו לרדת מעל הבמה.

אשר לדבריו של חבר הכנסת רוזן: מה פירוש הדבר "לקרוא אותו לסדר שלוש פעמים" בשעה שברור ליושב-ראש שבעד ביטוי מסויים יש להוריד את חבר הכנסת מעל הבמה. אני איני מקבל את ההנחה של חבר הכנסת רוזן, שגם אם הביטוי הוא הגרוע שבגרועים הוא רשאי לחזור עליו שלוש פעמים עד אשר מורידים אותו מן הבמה. אם זהו פירושו של התקנון - אני מבקש להחזירו לוועדה לדיון מחדש.

כל העניין פרץ לא בגלל זה שת. טובי לא דיבר לנושא הנידון. כאשר הוא הזכיר את כפר ערה, העיר לו היושב-ראש שאין לדבר על זה ושדברים אלה לא יתורגמו, והוא המשיך לדבר בנושא. הוא נתבקש לרדת מעל הבמה, לאחר שהוברר ליושב-ראש הכנסת ששמכי השתמש במלים "פרובאקציה גזענית", והוא לא ציית להוראות היושב-ראש ולא ירד. זוהי התנהגות הפוגעת בכבוד הבית והיא מחייבת עונש חמור. אנו מציעים להוציאו משתי ישיבות.

אני משתומם על-כך שחברי כנסת רוצים לששטש את עניין הזה עד כדי כך, שהם כורכים אותו יחד עם ראש הממשלה ויושב-ראש הכנסת. אני איני מאמין שראש הממשלה ות. טובי נמצאים במדרגה אחת, לפי דעתם של הציונים הכלליים. אינני מאמין שזהו יחס, ואילו הייתי מאמין - לא הייתי יושב אתם ליד שולחן אחד. אתם יודעים בדיוק כמונו מה היה באותו מקום, ולאחר כל אלה אתם באים וטוענים שאתם רוצים לשמור על כבוד הבית. אם דבר זה יעבור ללא עונש, הנכם קובעים תקדים שבבית זה הכל מותר, לית דין ולית דיין.

חבר הכנסת בר-יהודה אמר שיש להתייחס לטובי בהבנה משום שהוא ערבי המייצג מיעוט. אני מסכים שיש להתייחס בכל הכבוד ובשוויון לערבים היושבים בבית שלנו, שהם נציגי המיעוט, אך תופיק טובי אינו נציג הערבים, הוא נציג מפלגה ששמה מק'י ואיננו מחוייבים ביחס מיוחד כלפינו, בשעה שהוא משמיע את מדינת ישראל ככל העולם כולו.

א. רומלט: ההתרגשות לא תועיל לברר את העניינים ולא להבהיר את המקורות ואת היסודות. אין לי כל ספק שתופיק טובי לא נהג כשורה, אך אם אנו דנים על פרשה כגון זו, יש לשמור על שני דברים: א. לראות את הצד הפורמאלי; ב. לא להוציא דבר אחד מכל מערכת היחסים והביטויים והעניינים באווירה השוררת בכנסת. אפשר אמנם לקבוע החלטה על מקרה אחד או שני, אך אם רוצים לשמור על כבוד הבית, יש לדאוג לכך שכבוד הבית וכבודם של חברי הבית ישמר על-ידי כולם. אינני בא לכרוך את תופיק טובי עם ראש הממשלה, אך לשם מה יש

תלונה על התנהגות ת. טובי

א. רימלט:

להציג את הדברים בצורה כזו? אם יש בכנסת תקנון, הוא חל על כל חברי הכנסת, בלי שנתחשב בהערכתנו האישית לאדם זה או אחר. אם המפלגה הקומוניסטית מהווה סכנה למדינה - ואני חושב שהיא מהווה סכנה למדינה - על זה יש לדון בשטח אחר ובמקום אחר. אך אין להביא דברים נגד אנשים שהם מטוכנים מסיבות אחרות. יש לראות את המצב כפי שהוא, ואם איכילוב נגע בכל השאלות, הנכם יודעים שהוא צדק בדבר אחד: כבוד הבית דורש רביזיה, של שאלות ותשובות לשאלות. אנו איננו נתפסים לדברים אלה, אך יש חברים שאוולת כזו פוגעת בזהם. אתם, הרוב, צריכים לשמור על כבוד הבית יותר מתופיק טובי, והייתי מאמין לכם אילו הייתם מרסנים את חבריכם מהתנהגות הפוגעת במיעוט.

היה כאן עניין אומלל עם ערבית. ייתכן שיש לחשוב על כל שאלת הדיבור בערבית. ייתכן שקרה מה שקרה משום שהיושב-ראש לא הבין את הדברים. רצוי אולי להנהיג תרגום של כל משפט ומשפט, או שיוגש הטקסט בעברית, עוד לפני הנאום, ליושב-ראש; כדאי אולי שיושב-ראש הכנסת יקבל אוזניות והמתרגם יתרגם משפט משפט. על כל הדברים האלה רצוי לשוחח.

חבר הכנסת פולקן צדק שאין התקנון תקנון למקרים רגילים בלבד. לא ייתכן להפסיק נואם בלי כל קריאה לסדר. מחר אני יכול לעלות על הבמה ולומר דברים, שבעיני הם בסדר גמור, אך הם לא ימצאו חן בעיני היושב-ראש והוא יוריד אותי מעל הבמה, מבלי להתחשב בכל תקנון. זה לא ייתכן. צריך לקרוא אותי לסדר שלוש פעמים, ורק אחר-כך רשאי היושב-ראש להורידני מעל הבמה. כל חוק פורמאלי מכביד, אך זוהי גם התועלת שבו, משום שהוא אינו ניתן לאימפרוביזציות.

ע. מימון:

נאמר כאן שאין היושב-ראש שלנו משתמש במכשיר התקנוני של "קריאה לסדר". אין הדבר הזה כן. לא פעם שמעתי קורא חבר זה או אחר לסדר, אך הדברים אינם מופיעים בפרוטוקול. לא ייתכן שנרשה לביטויים והשמעות כאלה להשמע מעל במת הכנסת מבלי שנגיב עליהם. אני מציע לא להרבות בדיונים, כי אנו נוהגים להרבות בדיבורים, ועד אשר אנו מגיעים לטיכומים, בסקצרכם. לדעתי יש להטיל עונש של הוצאת ת. טובי לשתי ישיבות ואם כי אין זה עונש גדול, הוא ישמש אזהרה, כדי שלא יקרו דברים כאלה גם להבא.

הינ'ר ד. בר-רב-האי:

אופן הדיון הזה מדאיג אותי יותר משמדאיג אותי תופיק טובי. ברור לי שדוקא במקרה זה אין הפרוטוקול יכול לתת לנו תמונה מדוייקת, כי אהיה כאן אנין של ערבית. לעומת זאת יש לנו עדות של עשרות אנשים שנוכחו בשעה-מעשה. התמונה היא ברורה מאד, ואין לטעון שהיושב-ראש לא קרא אותנו שלוש פעמים לסדר. הוא אמר לו, לפחות שלוש פעמים, "רד מעל הבמה".

לדעתי אנו חייבים להגיב על התנהגות זו, ולו רק בעונש סמלי של הוצאה משתי ישיבות בלבד. איננו יכול לקבל את דברי בר-יהודה על רגישות מיוחדת. ידועים לי מקרים ששופטים מעוותים את הדין משום שהם חוששים שמא יחשדו בהם שהם נהגו לפנים משורת הדין כלפי הצד השני. תופיק טובי אינו נציג הערבים, אלא נציג המפלגה הקומוניסטית.

פ. רוזן:

אני מציע לקיים את ההצבעה כשאלה זו מחר.

ח. רובין:

אני מצטרף להצעת פ. רוזן.

א. רוזאל-נאור:
הצעתו היא שהנאומים בכנסת בערבית, יתורגמו משפט משפט. כאשר יושב-ראש הכנסת הביא את הפרטה הזו לכאן הוא אמר בדבריו שהינו יודע ערבית, אך ברגע שהוא שמע את המלה "ערה" הוא הבין והפסיק את חבר הכנסת טובי. עניין זה לא ייגמר בנאום אחד ויש למצוא לו פתרון.

ה ו ח ל ט

לדחות את ההצבעה, בלי דיון
נוסף לישיבה הבאה מחר בשעה
11.00

ה. המשך הדיון על ערעורו של חבר הכנסת וילנר בקשר להחלטת סגן יו"ר הכנסת
ז. שפר, למחוק מלה מן הפרוטוקול:

ח. רובין:
במידה שהעניין זכור לי, דובר כאן על-כך שראשי מדינות זרות ונציגיהן בארץ יהיו מוגנים בנאומים בכנסת. לדעתי אין להחליט על מחיקת המלה "גאוליטר" כל עוד לא נתקבלה תקנה קבועה לעתיד. אני מציע להתקין תקנה האוסרת לפגוע בביטויים מעליבים בראשי מדינות זרות, שאתן אנו מקיימים יחסים דיפלומטיים, ובנציגי מדינות כאלו. לפי הגדרה זו, אין מק-דניאל נכנס לקאטגוריות אלו.

פ. רוזן:
יש כאן שני הברים. על הצעתו של חבר הכנסת חבין הוחלט אחמול פה-אחד בוועדת המשנה לתקנון. אך כאן מתעוררת שאלה אחרת. אנו החלטנו שכל מה שנאמר צריך להופיע בפרוטוקול ונניח שמישהו פגע בראשי מדינה זרה והיושב-ראש ציווה למחוק את המלה - ואני טוען שהמלה צריכה להופיע יחד עם הערתו של היושב-ראש שקרא לסדר את החבר שהשתמש בה. אחרת לא יסקף הפרוטוקול את דיוני הכנסת, כפי שהם באמת.

היו"ר ד. בר-רב-האי:
המזב הוא כזה שהמלה נמחקה, ואני חייב תשובה לחבר הכנסת וילנר, אם יש להחזיר אותה או לא.

פ. רוזן:
לאחר שהיא נמחקה אי-אפשר להחזיר אותה.

א. רוזאל-נאור:
הבעיה אינה במלה זו. הוועדה צריכה לקבוע כללים לגבי ראשי מדינות זרות ונציגיהן. אני שותפת לדעה שהפרוטוקול צריך לשמש בבואה נאמנה של כל הנעשה בכנסת ואם מוחקים את המלה - לאחר שהיא הושמעה מעל במת הכנסת - אין תועלת בזה שהיא אינה מופיעה ב"דברי הכנסת" לאחר שבועיים-שלושה.

ב. אזניה:
א. מכיון שהמלה נמחקה - אין להחזירה.

ב. אני מציע שנדון על בעיה זו בכללה בוועדת המשנה לענייני תקנון, ובאם יתעוררו חילוקי-דעות נביא אותה לכאן.